

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI FOSHIKETI DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIY OTI UNIVERSITETI

F A L S A F A
Fanining o'quv dasturi (sillabus)

Bilim sohasi: 100000 - Ta'lim
Ta'lim sohasi: 110 000 - Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi: 60111400 - O'zbek tili va adabiyoti(keshki ta'lim)

7	<p>Milliy madaniyatlarning diniy madaniyat shakllanishidagi roli. O'zbekistonda diniy madaniyatni rivojlantirish tarixi va hozirgi davridagi ahamiyati. Diniy tariqatlarining shaxs dunyoqarashi va falkalariga ta'siri. Din ishoniyat madaniy rivojining turkibi qismi. Diniy madaniy an'analarning ahamiyati va ularning o'zaro ta'siri.</p> <p>Diniy fanlarining paydo bo'lishi, maqab totemizm va diniy feodalizm, shamanizm. Diniy fanlarizm eklektitsizmi asosi. Diniy fanlar madaniyat. Terroizm tushunchasi, shakllari, sabablari va uning qarshi kurash mexanizmlari. Kiberterrorizm, kiberhacking, tashvishlarning mohiyati. Zamonaviy diniy harakatlarning yo'nalishlari: ilg'ovro shakllari, transsendental meditatsiyaning diniy mohiyati. Shri Chinmoya va Nirmani dero ta'limi. K. Krishnaming salqiro ong tashkiloti. Falungunlar. Sai boko ta'limot. Rasginih xudo hayot jamiyati. Ivanovskilar. Vissarion ta'limoti. Soyentoloyta. Duniyo va O'zbekistonda diniy ma'rifati takomillashishning yo'nalishlari. Doyra va huquq tuzimida din omili. Diniy toleantlik va plynarizm. Sekularizatsiya nazariyasi va postsekulyar konsepsiyalar.</p>	2
8	<p>Korupsiya tushunchasi va uni bartaraf etish yo'li. O'zbekistonda korupsiyaga qarshi kurashning ijtimoiy, g'oyaviy asoslari.</p> <p>Korupsiya tushunchasi va uni bartaraf etish yo'li. O'zbekistonda korupsiyaga qarshi kurash bo'yicha salqiro qonunlar va ularning O'zbekistonda millikatsiya qilishning ahamiyati. O'zbekistonda korupsiyaga oid qonunlar va qarorlar tasnifi, korupsiyaga qarshi kurashning ahamiyati. O'zbekistonda korupsiyaga qarshi kurashning iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy - huquqiy mexanizmlari. O'zbekiston Respublikasining "Korupsiyaga qarshi kurash to'g'risida"gi Qonuni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida korupsiyaga qarshi kurashni tezlashtirish yuzasida takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 27-maydagi PF-5729-son Farmoni.</p> <p>Korupsiya shakllanishining sabablari. Korupsiyaning shakllari. Korupsiyaning turlari. Siyosiy va g'oyaviy korupsiya xavfsizlikka tahdid. Iqtisodiy korupsiya va uning namoyon bo'lish shakllari. Kadrlar korupsiyasi va uni bartaraf etish mexanizmlari. Ta'lim va fan tuzumidagi korupsiyaning oqibatlari. Ijtimoiy hayotdagi korupsiyaning aniqlanish shakllari. O'rab olinishi korupsiya haqida. Oq, qora va kul rang korupsiya haqida. Duniyo va O'zbekistonda korupsiyani bartaraf etish mexanizmlari.</p>	2
4-hob (modul) mavzusi.	<p>Korupsiya tushunchasi va uni bartaraf etish yo'li. Diniy va diniy ma'rifa korupsiyaga munosabati. Duniyo bo'yicha korupsiya haqidagi tasnifi. Korupsiyaga qarshi kurash bo'yicha salqiro qonunlar va ularning O'zbekistonda millikatsiya qilishning ahamiyati. O'zbekistonda korupsiyaga oid qonunlar va qarorlar tasnifi, korupsiyaga qarshi kurashning ahamiyati. O'zbekistonda korupsiyaga qarshi kurashning iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy - huquqiy mexanizmlari. O'zbekiston Respublikasining "Korupsiyaga qarshi kurash to'g'risida"gi Qonuni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida korupsiyaga qarshi kurashni tezlashtirish yuzasida takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 27-maydagi PF-5729-son Farmoni.</p>	2
	<p>Jami:</p>	16 s.

2. Seminar mashg'ulotlar

Seminar mashg'ulotlari o'quv fanining ma'ruzasi mashg'ulotlarida olgan bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash uchun zarur bo'lgan mavzular. Bunda jama'a bo'lib mashg'ulot qilish yo'li bilan va mustaqil ishlab yo'li bilan etishiladi. Mustaqil ishlab chiqarish darsliklari, o'quv qo'llanmalarini, uslubiy qo'llanmalarini, tarqatma va ko'rganatma materiallarning ahamiyati ko'zga tashlanadi. Mashg'ulotlar faoli va interfaoli usullar yordamida o'tiladi. "Keys-shaft" texnologiyasi ishlatiladi. Keylar ma'ruzasi o'qituvchi kompyuterda beriladi. Ko'rganatma materiallar va asboblarni mukammal qurilmalari yordamida uzatiladi.

№	Seminar mashg'ulot mavzulari	Sana
	Qisqartirib berilgan (qisqartirib berilgan)	hajmi
	1-hob (modul) mavzusi. Falakat	

1	<p>Falakat fanining mazmuni va jamiyatdagi roli. Bo'riq falakasi (Ontologiya)</p> <p>Falakat fanining mazmuni va jamiyatdagi roli. Bo'riq falakasi (Ontologiya)</p>	2
2	<p>Jamiyat falsafasi va inson bo'lig'i. Rivojlanish nazariyasi (Dialektika)</p> <p>Jamiyat falsafasi va inson bo'lig'i. Rivojlanish nazariyasi (Dialektika)</p>	2
3	<p>Bilish falsafasi (Gnoseologiya)</p> <p>Bilish falsafasi (Gnoseologiya)</p>	2
4	<p>Globallashuv va borganor taraqqiyot falsafasi</p> <p>Globallashuv va borganor taraqqiyot falsafasi</p>	2
	<p>2-hob (modul) mavzusi. Globallashuv va borganor taraqqiyot falsafasi, etika va estetika</p> <p>2-hob (modul) mavzusi. Globallashuv va borganor taraqqiyot falsafasi, etika va estetika</p>	
	<p>3-hob (modul) mavzusi. Diniy madaniyat</p> <p>3-hob (modul) mavzusi. Diniy madaniyat</p>	

5	Din madaniyat fenomeni ilom dini va tarixi	Din, diniylik, din falsafasi tushunchalari mohiyati. Dinning strukturasi. Diniylikning kateqorizatsiyasi. Milliy dinlar. Boddaviylik dinining paydo bo'lishi tarixi, asosiy ta'limlari. Xristianlikning paydo bo'lishi va asosiy yo'nalishlari. Islom dinining shakllanish tarixi va asoslari. Islomning asosiy diniy huquqiy maktablari, oqimlari va yo'nalishlari Qur'an, sunna va o'ng tushunishlarining ma'nosi, ularning islom madaniyatidagi o'rni va ahamiyati. Islomda inson huquqlari himoyasi, jinniyat berylik so'zlar va to'xtatilib, islomda o'xloqiy qadriyatlar talqini. Milliy madaniyatlarining diniy madaniyat shakllanishidagi roli. O'zbekistonda diniy madaniyatni rivojlantirish tarixi va hozirgi davrdagi ahmiyati. Diniy urf-odatlarining shaxs shaxsiyatidagi va jamiyatdagi roli. Diniy madaniyat an'analari va ularning o'zaro ta'siri.	2
4-bob (modul) mavzusi	Korrupsiya tushunchasi va uni bartaraf qilish yo'llari	Korrupsiya tushunchasi va uni bartaraf qilish yo'llari. Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va ularning O'zbekistonda ta'riflanishi qilishning ahmiyati. O'zbekistonda korrupsiyaga oid qonunlar va qonunlar ta'siri. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashning iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari. Korrupsiyaning shakllari. Davo va O'zbekistonda korrupsiyani bartaraf etish mexanizmlari.	14 s
7	O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashning ijtimoiy, ijtimoiy asoslari	Korrupsiya tushunchasi va uni bartaraf qilish yo'llari. Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro qonunlar va ularning O'zbekistonda ta'riflanishi qilishning ahmiyati. O'zbekistonda korrupsiyaga oid qonunlar va qonunlar ta'siri. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashning iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari. Korrupsiyaning shakllari. Davo va O'zbekistonda korrupsiyani bartaraf etish mexanizmlari.	2

3. Mustaqil ta'lim ishlari

- Talaba mustaqil shuning asosiy maqsadi – o'qituvchining rahbarligi va mas'uliyatida muayyan o'quv ishlarni mustaqil ravishda bajarish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirish.
- Talaba mustaqil ta'limni tayyorlashda falsafa fanining xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi:
- darslik va o'quv yo'llarni o'qish va ma'ruzalarni o'qish;
 - tanqisqa materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismlari o'zlashtirish.
- Tabiiy mustaqil ta'lim har bir ma'ruza mavzusi asosida tashkil etiladi. Fanni o'rganish jarayonida mustaqil ta'limning bir nechta turidan foydalaniladi:
- Fanning ayrim mavzularini o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, o'quv materiallari bilan ishlash;
 - Seminar mavzu aloqalariga tayyorlanish bo'yicha ishlash;
 - Ma'ruza mavzu bo'yicha referat yoki taqdimot tayyorlash.

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv materiallari turi		Sanoatlar hajmi
		O'quv materiallari turi	Uzrasi	
1-bob (modul) mavzusi: Falsafa				
1	Falsafa fanining	ma'ruza	Falsafa fan va tushunchasining	Kitob chiqishi
				2

2	Qadimgi davr falsafasi. Qadimgi Yunoniston va Rim falsafasi. Qadimgi Hindiston falsafasi. Qadimgi Xitoy falsafasi	seminar	Falsafaning predmeti va asosiy masalalari. Falsafaning jamiyatdagi roli. Yoki an'anaviy falsafa. Davryozgarlik va uning strukturasi. Davryozgarlikning tarixiy ifodasi. Falsafiy davryozgarlik. Falsafaning asosiy falsafiyatlari. Falsafaning ijtimoiy roli.	2
3	Ontologiya-forsiz falsafasi	seminar	Borliq falsafiy kategoriyasining mazmunini o'qib beradigan qovudlar. O'zining mazmunini (Borliq) Borliqqa munosabatining xitima-tiligi. Borliqning asosiy shakllari.	2
4	Jamiyat va inson falsafasi	ma'ruza	Jamiyat va inson falsafasi.	2
5	Dialektika rivojlanish haqidagi ta'limot	seminar	Dialektika – umumiy aloqadoklik va rivojlanish haqida ta'limot. Qonun tushunchasi va uning turari. Kategoriyalar tashkilchisi va ularning turari. Falsafiy kategoriyalar – borliqning universal aloqalarining aksi sifatida.	2
6	Gnosologiya – bilish falsafasi	seminar	Gnosologiya: bilim va mohiyati. Optimizm, skeptitsizm, agnostitsizm. Bilimning asosiy shakllari: kundalik ma'rifat, bilim, o'z-o'zini vujudidagi bilim, ontologik bilim, badiiy bilim, diniy bilim, falsafiy bilim, ilmiy bilim, shaxsiy bilim (ijtimoiy bilim-Hisobiy, empirik, nazariy, mantiqiy va sintetik bilimlar haqida). Falsafiy metodlari: dialektika, metafizika, sofistika, eklektika, sincretizma.	2
7	Shariq olimlari ma'rifat bilimining o'zini	seminar	Kindiy, Fotofey, Ibn Sino, G'ozzofiy, Ibn Rushd, Rozy, Juyomy kabi mantiqshunos olimlar faoliyati. Ibn Sinozning Kitob ush shifo usuli va uning ahmiyati.	2
8	2-bob (modul) mavzusi: Globalizatsiya va barcha taraqqiyot falsafasi, e'tika va estetik	seminar	Globalizatsiya, globalizatsiya va barcha taraqqiyot	2

6. FANNING KIERS ISHI MAZMUNINI

O'quv rejasiga ko'ra mazkur fan bo'yicha kurs ishi to'g'ri baharini bog'arihib yuzasidan talabkorlarga to'g'ri berish ko'zda tutilmoqda.

7. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar:

- 1) Falsafa. Nazarov, O. Tahriri ostida. - T.: O'FEMU nashr, 2018.
- 2) Falsafa. Ahmedova M. Tahriri ostida. - T.: UFMU, 2006.
- 3) Falsafa. Mirzayev Sh. M. Tahriri ostida. - T.: Sharq, 2005.
- 4) Sherrmanmedova H. A. Falsafa. - T.: Nostr, 2012. - 1207 b.
- 5) Sherrmanmedova N. A. Falsafaga kirish. - T.: Nostr, 2012. 320 b.
- 6) Falsafa va fan metodologiyasi. - T.: Nostr, 2009.
- 7) Falsafa. Mirzayev Sh. M. Tahriri ostida. - T.: Sharq, 2005.
- 8) Falsafa. Nazarov, O. Tahriri ostida. - T.: Sharq, 2000.
- 9) Fanning falsafiy masalalari. (Safarov va b.) - T.: "Fan" 2000.
- 10) Sharifov M. Foyxujayeva D. Mantiq. - T.: Universitet, 2007.
- 11) Abdulla Sher. Axborotshunoslik, o'quv qo'llanma. - T.: Yangi ush avlod, 2003
- 12) Abdulla Sher. B. Husanov. Avloq falsafasi. Nafosat falsafasi. - T.: Universitet, 2003

Qo'shimcha adabiyotlar:

- 13) O'zbekiston respublikasining konstitusiyasi. Toshkent "O'zbekiston" 2018.
- 14) Mirzayev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - T.: "O'zbekiston", 2021
- 15) Mirzayev Sh. M. Ekan va fanov, demokratiya O'zbekiston davlatini hituzatish usulidir. - T.: O'zbekiston, 2016.
- 16) Mirzayev Sh. M. Buyuk kelajigimizni mavz va o'qiyanch xalqimiz bilan quramiz. T.: O'zbekiston, 2017.
- 17) A. Fitrat. Tanlangan asarlar. - T. Ma'naviyat, 2010.
- 18) Abu Naor Forobiy. Fozil odamlar shaxsi. - T.: Yangi ush avlod, 2016.
- 19) J. Rumiy. Ichingizdagi shingizdadir. - T.: Yangi ush avlod, 2016
- 20) Abdulla Avloniy. Turkiy Guliston yoxud xalq. - T.: O'qituvchi, 1992.
- 21) Iman G'azaliy. Ilyou ulanid-din. Ilin kitobi. - T.: O'qituvchi, 2014
- 22) Iman G'azaliy. Kamyoi sozlar. - T.: O'qituvchi, 2014
- 23) Shingizdadir. Sh. Iman falsafasiga kirish. Kalon dini. - T.: "Iqtisod-moliya", 2008
- 24) S. Yuldashev. Avik falsafa. - Bishkek.: "Uchqun", 1999

Axborot manbalari:

1. <http://www.philosophy.ru>.
2. <http://www.aku.edu.ru>.
3. <http://www.filsafa.ru>.
4. <http://www.filsafa.dz.ua>.
5. <http://www.philosophy.ru>.
6. <http://www.lib.ru/FILCSOFC>.
7. <http://www.Ziya.net.uz>

10	Sog'liqni tuzatish tuzatish quror loqirishda tadbiriy shakllanish usuliyati. Estetik tadbiriylik tadbiri va yo'nalishlari.	tashkilotchilikning o'zaro aloqasi va fanni. Xalqaro ta'lim tashkiloti. Globalizatsiya davri ta'lim-tarbiya jarayonlarida kadrlar tayyorlanishining oshib borishi va unga qo'yilgan talablar xalqaro talablar. O'zbekistonda Yoshlarga oid davlat siyosati. Milliy, diniy axloq tamoyillari. Haddislar axloqiy tadbiri masalalari. Iman Buxorovning "Al- ulah al-murad asar". Turkiy xalqlar qadriyatlarida axloq. Abdulla Avloniyning o'zbekiy g'uliston yoxud axloqiy asarining mazmuni.	2
3-boh (mudof) mavzusi, Diniyshunoslik.			
11	Din masalalari. Fenomeni	Din, diniyshunoslik, diniy falsafa, teologiya, teosofiya xalqiylik tashkilotchilikning ma'nosini va ularning o'zaro aloqasi.	2
12	seminar	Maktabdagi poyg'ambor salohiyatini oshirish usullarining hayot. Maktab davri. Maslaha davri. Xalifalar davrida ishonimning jahan diniyga aylantishi. Qur'an - ishonimning asosiy manbasi. Hadislar va ularning ilohonda haqda muvazinnat hayotida turgan o'rni. Shariat - musulmon davlati qonunchiligi va shloqiy dasturi. Ison davlatning muvazinnat. Isondagi yo'nalish va mazhablar. So'fiy-tasavvuf ta'limotidagi Ison yo'nalishlari: sunniy, muvazinnat, shia. Sunniylik mazhablari: Hanafiylik, shofe'iylik, malikiylik, hanbaliylik. Shialik mazhablari: hanafiylik, shofe'iylik, malikiylik, hanbaliylik. Tasavvuf falsafasi va uning shakllanishi. Tasavvuf falsafasining rivojlanishi bo'g'ichlari. Tasavvuf karg'illari Tasavvuf karg'illari "Vahid ul -vujud" ta'limoti. Shariat va tarqiqat. Tasavvufda ta'lim, tadbiri va axloq konsepsiyalari. Tasavvuf adabiyoti.	2
13	O'zbekistonda davlat va din muvazinnat	Davlatning din shahisidagi siyosati. Davlat va din muvazinnat. O'zbekistonda diniy konsepsiyalar falsafiy va diniy bog' rikanlik.	
4-boh (mudof) mavzusi, Korruptsiyaga qarshi kurash			
14	Korruptsiya tushunchasi va uning tadbiri etishi yo'nalishi	Korruptsiya tushunchasining ma'nosini va shakllanishi tadbiri. Korruptsiyning shakllari. Korruptsiyaning tadbiri.	2
15	O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashning ijtimoiy, falsafiy asoslari	Korruptsiyaning shakllari. Korruptsiyaning tadbiri. "Korruptsiya", "Korruptsiya-shaxs" (corruption) so'zini tushunchasi. Korruptsiyaga qarshi ishchi nazorat tizimini joriy etish.	30 s.

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti komitidan
ishlab chiqilgan va universitet Komitetining 2023_ yil "___" ___ "___" degi "___" ___ "___" sonli bayoni bilan
tasdiqlangan.

Ilmiyoy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri, psixol. f.n., dotsent

Ashimov L.N. (imzo)

Tuzuvchilar:

Buzanov, A.K. (imzo)
Ilmiyoy-gumanitar fanlar Kafedrasi katta o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Sattorov V.N. (imzo)
Ilmiyoy-gumanitar fanlar kafedrasi dokenti, F.n.:

Musayev M.T. (imzo)

Respublika Maf' harbiy va ma'rifat markazi bazasidagi ilmiyoy-ona harbiy tadqiqotlar instituti bo'lim
boshlig'i, siyosiy fanlari dokenti (DSc)